

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญและความเป็นมาของปัญหา

สถาบันเกษตรกรที่เรียกว่า “สหกรณ์” นั้น เป็นที่ยอมรับกันทั่วไปกว่าเป็นเครื่องมือหนึ่งที่เหมาะสมในการแก้ไขความเป็นอยู่ของชาชนบทไทยให้มีฐานะทางเศรษฐกิจที่ดีขึ้น ส่งผลถึงความมั่งคั่งในทางเศรษฐกิจให้แก่ประเทศชาติในที่สุด ในเชิงทฤษฎี เศรษฐศาสตร์ การรวมกลุ่มกันดำเนินธุรกิจทำให้เกิดการประหยัดต่อขนาดและช่วยลดต้นทุนการผลิต การรวมกลุ่มยังทำให้เกิดอำนาจซื้อขายและต่อรอง และทำให้การพัฒนาความร่วมมือกับหน่วยงาน หรือองค์กรที่เกี่ยวข้อง เช่น ภาครัฐ ภาคเอกชน หรือเครือข่ายขององค์กรประชาชน มีความเป็นไปได้มากขึ้น การรวมกลุ่มจึงเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาการเกษตร

อาชีพเลี้ยงโคนมเป็นอาชีพที่มีความละเอียด ซับซ้อน ซึ่งผู้เลี้ยงจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจ และเทคนิคในการเลี้ยงสูงจึงจะสามารถประสบความสำเร็จในอาชีพนี้ได้ นอกจากนี้ปัจจัยทางด้านการตลาดและนโยบายของรัฐที่เกี่ยวกับการเลี้ยงโคนมที่เอื้อต่อความสำเร็จต่ออาชีพนี้มีความสำคัญอย่างยิ่ง การรวมกลุ่มของผู้เลี้ยง โคนมช่วยในรูปของสหกรณ์ ช่วยให้เกษตรกรมีอำนาจต่อรองด้านการตลาดมากขึ้น หรือแม้แต่การประกันความเสี่ยงภัยที่เกิดกับโคนมก็จะสามารถกระทำได้ สามารถสนองตอบและผลักดันนโยบายที่เป็นประโยชน์ต่อกลุ่มอาชีพของตนเองได้ดีขึ้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเทคโนโลยีได้สะดวกขึ้น นอกจากนี้ในแง่ของการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม สหกรณ์โคนมเป็นธุรกิจชุมชนที่ทำให้มีการสะสมทุนขององค์กรชุมชน เกิดกระบวนการเรียนรู้ การจัดการธุรกิจ การมีส่วนร่วมในการวิจัยและพัฒนา สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้เป็นองค์ประกอบสำคัญของชุมชนที่เข้มแข็ง ซึ่งเป็นเป้าหมายสำคัญของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8

สหกรณ์การเกษตรไชยปราการ เกิดจากการรวมตัวของเกษตรกรในพื้นที่อำเภอไชยปราการและใกล้เคียง ด้วยเชื่อมั่นในทางการ การรวมตัวกันในรูปแบบของสหกรณ์ เพื่อดำเนินธุรกิจ โดยมีเป้าหมาย เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของสหกรณ์ อย่างไรก็ตามการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรไชยปราการ ทั้งโดยภาพรวมและส่วนของโคนม ยังมีข้อจำกัดอยู่หลายประการ เช่น งานวิจัยของเบญจพรรณและคณะ (2540) สะท้อนว่าสหกรณ์โคนมยังไม่มี ความเข้มแข็งพอ สาเหตุหนึ่งเนื่องจากสมาชิกยังไม่เห็นความสำคัญและความเข้าใจในการทำงานร่วมกัน มองผลเพียงระยะสั้นขาดความร่วมมือและไว้วางใจซึ่งกันและกัน สหกรณ์โคนมส่วนใหญ่ยังขาดผู้นำที่มีความสามารถ

ในการบริหารจัดการสหกรณ์และการตลาด นอกจากนี้ยังพบว่าเกษตรกรแทบไม่มีความรู้ในด้านการสหกรณ์ หรือความมุ่งหมายที่แท้จริงของการจัดตั้งสหกรณ์เลย ในการจัดการสหกรณ์นั้นจะต้องอาศัยความรู้ความเข้าใจและความพร้อมเพรียงของสมาชิกและผู้เกี่ยวข้องเป็นสำคัญ มิฉะนั้นคงไม่สามารถดำเนินงานให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ได้ การจะจัดการสหกรณ์ให้สัมฤทธิ์ผลจะต้องทำให้ประชาชนกับผู้เกี่ยวข้องได้มีความรอบรู้และความเข้าใจในเรื่องสหกรณ์โดยแท้จริงเสียก่อน (เทพ, 2516)

จากการค้นพบดังกล่าว ทำให้เห็นความจำเป็นของสหกรณ์การเกษตรไชยปราการ ในการพัฒนาการดำเนินงานของสหกรณ์ให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งแนวทางหนึ่งก็คือ การจัดทำแผนงานที่ดี ซึ่งควรประกอบไปด้วยแผนกลยุทธ์ที่เหมาะสมกับปัจจัยภายในและภายนอกองค์กร และแผนปฏิบัติการที่ทำให้แผนกลยุทธ์เป็นจริงได้ การวางแผนกลยุทธ์ (Strategic planning) เป็นศาสตร์แขนงหนึ่งในที่วงการเอกชนนิยมใช้ ทั้งนี้ในการที่จะได้แผนกลยุทธ์ที่เหมาะสมนั้น จำเป็นต้องมีการวิเคราะห์ปัจจัยภายนอกและภายในองค์กร เทคนิคการวิเคราะห์ที่น่าสนใจคือ SWOT analysis ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และข้อจำกัด เพื่อนำข้อมูลไปวางแผนกลยุทธ์ ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ประยุกต์เทคนิค SWOT analysis ในการวิเคราะห์สถานภาพของสหกรณ์การเกษตรไชยปราการ เพื่อนำไปสู่การกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย วัตถุประสงค์ และแผนกลยุทธ์

วัตถุประสงค์

1. เพื่อวิเคราะห์สถานภาพของสหกรณ์การเกษตรไชยปราการ ในด้านจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และข้อจำกัด
2. เพื่อประเมินผลการใช้เครื่องมือ SWOT analysis ในการวิเคราะห์สถานภาพสหกรณ์

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลการวิจัยครั้งนี้ ทำให้ทราบสถานภาพด้านจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และข้อจำกัด ตลอดจนการกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย วัตถุประสงค์ และแผนกลยุทธ์ของสหกรณ์การเกษตรไชยปราการ นอกจากนี้ทำให้ทราบแนวทางในการใช้เครื่องมือ SWOT analysis ในการวิเคราะห์สหกรณ์การเกษตร

นิยามศัพท์

SWOT Analysis เป็นเทคนิคในการวิเคราะห์สถานภาพขององค์กร หรือหน่วยงานเพื่อกำหนด แผนกลยุทธ์ (Strategic planning) ประเด็นวิเคราะห์ประกอบด้วยจุดแข็ง (Strength) จุดอ่อน (Weakness) โอกาส (Opportunity) และข้อจำกัด (Threat)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

